Шляхі даследавання быцця чалавека ў мастацкай сістэме Максіма Гарэцкага

М. Гарэцкі паспяхова працаваў у самых розных галінах — у мастацкай прозе і літаратурнай крытыцы, у літаратуразнаўстве і мастацкай публіцыстыцы. Глыбіня таленту Максіма Гарэцкага прываблівала многіх даследчыкаў: А. Адамовіча, Д. Бугаёва, М. Мушынскага і інш. Усе яны звяртаюць увагу на мастацкае адкрыццё новых пластоў рэчаіснасці, і жорсткую праўду пра вайну і чалавека на вайне, і глыбіню паказу ўнутранага свету чалавека на вайне. Не менш істотным для даследчыкаў спадчыны беларускага класіка з’яўляецца ўнутраная цэласнасць Гарэцкага-мастака. А выявілася яна ва ўсім: у паслядоўнасці, у глыбокім пачуцці абавязку перад жыццём, народам, перад літаратурай, бацькамі, сям’ёй, у пачуцці далучанасці да ўсяго жывога, трывозе за заўтрашні дзень сваёй зямлі, нацыі, чалавецтва. М.Гарэцкі ўслед за Л.Талстым ("Смерць Івана Ільіча", "Крэйцэрава саната", "Айцец Сергій") і Ф. Дастаеўскім ("Браты Карамазавы", "Д’яблы") накрэслівае свой шлях экзістэнцыялізацыі рэалізму ў беларускай прозе. Ён, глабальна асэнсоўваючы сітуацыю чалавека ў пачатку XX ст., выяўляючы найскладанейшую дыялектыку ўзаемаадносін людзей у свеце, эвалюцыю іх свядомасці, адкрывае (паралельна з еўрапейскім літаратурным працэсам!) праблему маральных межаў, фармулюе канцэпцыю суадносін розуму і маралі, праблему грамадства без Бога.

Для экзістэнцыяльнага героя М. Гарэцкага важна перамагчы ў сабе прыроду. Адчуванне мяжы дапушчальнага ўласціва толькі чалавеку, а калі гэтага адчування няма, у ім канчаткова перамагае жывёльны інстынкт: "Человек, утративший пределы, не сумасшедший, но человек с непоправимо искаженным сознанием и необратимо деформированной психикой" [1, с. 89]. М. Гарэцкага як аўтара экзістэнцыяльна арыентаванай прозы перш за ўсё цікавяць аспекты пазасацыяльнага ў чалавеку, свядома засяроджанага толькі на сваім унутраным жыцці, уласных комплексах. Адкрыцці, зробленыя М. Гарэцкім, раўназначныя адкрыццям заходнееўрапейскай і рускай літаратур

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

(М. Пруст, Ф. Кафка, Р. Музіль, А. Белы, І. Бунін, У. Набокаў і інш.). Максім Гарэцкі прадказаў фактычна ўсю багну самаразбурэння, самаліквідацыі чалавека XX стагоддзя, накрэсліў працэсы самагубства адчужанага чалавека, гатовага прыняць віну без віны, "пакаранне без злачынства".

У мастацкай прозе XX ст. трывала замацаваліся матывы сну, даючы магчымасць пісьменнікам філасофстваваць, не прытрымліваючыся законаў логікі і рацыянальнага мыслення, імкнуцца да метафарычнасці, прытчавасці, іншасказальнасці, пазбягаючы завершаных лагічных фармуліровак. Снабачанне як прадукт псіхічнай дзейнасці чалавека, які бачыць сон, выяўляе такія глыбіні падсвядомага, настолькі агаляе экзістэнцыяльную сутнасць асобы, недасягальную ў рэальным жыцці, што становіцца вядучым мастацкім прыёмам заходнееўрапейскай прозы XX ст. Тэхніка снабачання (фрагментарнасць, алагічнасць, падтэкставасць, няўлоўны нюанс) фіксавала ўнутраны стан свядомасці героя, звернутай на самога сябе, на яго бачанне рэчаіснасці, а не на саму рэчаіснасць. Пачатак гэтай тэндэнцыі ідзе ад М. Пруста, Ф. Кафкі.

Сон прасторава пашырае рамкі мастацкага твора. Сон, як лічыць Корабава, — "встреча реальных индивидуальных впечатлений дня с архетипами коллективного бессознательного... Одновременно происходит встреча настоящего с прошлым и личного с общим" [2, с. 191]. Сон — гэта "балансирование на границе, на стыке: сознательного и бессознательного, живого и мертвого, формы и аморфного, постоянное стремление проникнуть в другой мир — передвинуть границы так называемой реальности" [2. с. 191].

М. Гарэцкі паспяхова выкарыстоўваў сон у творах для выяўлення глыбінь падсвядомага, агалення экзістэнцыяльнай сутнасці чалавека. У снах М. Гарэцкага вобразы былі то празмерна рэзкімі, кідкімі, то метафарычна-цьмянымі. Выразна суб’ектыўная сімволіка іх настолькі шматзначная, што часам нават цяжка паддаецца расшыфроўцы. Але відавочна адно — ключ трэба шукаць ва ўласным жыцці мастака, каб зразумець тую знакавую сістэму, праз якую пісьменнік рэалізуе сябе ў мастацкіх творах. М. Гарэцкі

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

не проста паведамляе пра таямніцы жыцця як назіральнік, ён дае магчымасць адчуць іх, знаходзячыся ў эпіцэнтры жыцця.

Асаблівасць псіхалагічнага аналізу М.Гарэцкага вызначаецца спалучэннем традыцыйных сродкаў рацыяналістычнай паэтыкі і новых эстэтычных задач для перадачы настрою і думак героя. Элементы традыцыйнага псіхалагічнага даследавання пачуццяў, эмоцый і паэтыка кінематаграфічнага кадра ў адлюстраванні глыбінь свядомасці даюць падставы гаварыць пра адметнасць формы апавядальнасці беларускага пісьменніка. М.Гарэцкі быў схільны эксперыментаваць, і сёння трэба прызнаць яго эксперыменты плённымі, ён смела ўводзіў у літаратуру мантажны спосаб мастацкага мыслення, сэнс якога ў тым, каб не расказаць, а паказаць духоўныя зрухі.

Так, напрыклад, добрапрыстойная амерыканская рэчаіснасць героя апавядання "Амерыканец" праз уведзены эпізод са сном ператвараецца ў ілюзію вонкавага дабрабыту. У сне студэнта-медыка Архіпа Лінкевіча ("Роднае карэнне") канкрэтна-гістарычны час спалучаны з вечным, лёс героя паяднаны з лёсам чалавецтва. Малюнак сну мазаічны: жудасна-сумны гоман старога лесу, палянка, новая хатка на адной назе, жалобна-пакутніцкая музыка старой ліры "аб часах мінуўшчыны-старадаўшчыны". Чытач бачыць гульню святлацені, чорных і светлых фарбаў у сне героя. Душэўныя працэсы Архіпа абумоўлены знешнімі прычынамі, але поўнай рацыянальнай прывязанасці няма, не імкнецца М. Гарэцкі вытлумачыць усе пачуцці героя-студэнта. Многае застаецца цьмяным, незразумелым і нават дзіўным, але пры ўважлівым прачытанні твора выяўляюцца значныя душэўныя ваганні юнака, пра якія ён не хоча разважаць услых. Герой не абыякавы да культурна-гістарычнай спадчыны бацькаўшчыны, эканамічнага і сацыяльнага станаў яе жыхароў. Такім чынам, вонкавы змест сну паступова раскрывае яго схаваны падтэкст. Мастак удала спалучае малюнак сну з уражаннямі папярэдняга дня Архіпа Лінкевіча і тым самым вытлумачвае матывы яго загадкавай працы.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

М. Гарэцкі надаваў вялікае значэнне рэчаіснасці сну ў мастацкім творы, сон дапамагаў пісьменніку максімальна завастрыць псіхалагічны стан асобы, яе драматызм у прасторы і часе. Апавяданне "Руіны" сведчыць аб працэсе ўдасканальвання тэхнікі апісання сну. У каментарыях да твора чытаем: "Тэксты абодвух варыянтаў (апавядання. — *Т.Т.*) маюць папраўкі, скарачэнні. Найбольш верагодна, што апошнім быў другі, больш кароткі варыянт. М. Гарэцкі, мабыць, меў намер падаць гэтае апавяданне як запіс сну, потым закрэсліў канец, а затым зноў перапрацаваў твор, скараціўшы яго яшчэ больш" [3, с. 424]. Толькі ў канцы апавядання праглядваецца сувязь малюнкаў сну са знешнімі абставінамі, якія выклікалі душэўныя перажыванні героя ў сне. Узаемапераходы сонных пачуццяў матываваны дзённымі ўражаннямі падчас наведвання музея з партрэтамі "надзьмутых магнатаў, старасвецкіх іржавых мячоў і падраных вылінялых сцягоў..." [3, с. 287]. М. Гарэцкі прытрымліваецца лагічнасці і паслядоўнасці для перадачы думак у сне і лірычна афарбавана падае душэўныя перажыванні героя, выкліканыя хаўтурным маршам на пахаванні "значнае пані"; яны выразныя і канкрэтныя: "невымоўна-тужлівыя весці аб марнасці свету, весці нам, малым і дробным, аб даўней жыўшых вялікіх у сваёй вечнасці людзей" [3, с. 285].

Праз малюнкі сну беларускі пісьменнік зазірае ў падсвядомыя глыбіні чалавека, выяўляе цьмяныя памкненні героя, парог яго разумовых магчымасцяў. Для М. Гарэцкага, які смела выкарыстоўваў творчыя здабыткі Ф. Дастаеўскага, важна зразумець, чым з’яўляецца знешні свет для героя і сам герой для самога сябе.

У замалёўцы "Чалавек у кароне (З запісной кніжкі 1930 года)" пісьменнік ускладняе тэхніку перадачы сну, і яго расшыфроўка застаецца па-за тэкстам. М. Гарэцкі спрабуе адмовіцца ад традыцыйных разважанняў аб пачуццях, ён фіксуе разарванасць, супярэчнасць, нявытлумачанасць душэўных працэсаў, якія ў сне "пераведзены ў візуальны план" (Э. Шавякова). Мэта мастака — не сам вынік псіхалагічных працэсаў, а жаданне схапіць іх цякучасць, стыхійнасць, ірацыянальнасць. Хаатычныя дэталі,

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

нявытлумачаныя асацыяцыі, кароткія рубленыя фразы задаюць пульсуючы рытм твору. Гармідар дэталяў знешняга свету, якія фактычна становяцца псіхалагічнымі дэталямі, прызваны стварыць псіхалагічны стан героя — трывожнае прадчуванне небяспекі, нечаканых перамен. Дынаміка апавядальнасці, ствараючы эмацыянальную напружанасць замалёўкі, перадае дынаміку душэўнага жыцця героя, які хоча зразумець перш за ўсё сябе і сам за сабой назірае збоку. Знешнія дэталі, рухі, жэсты выціснулі ўнутраныя глыбока схаваныя перажыванні чалавека: страх перад жыццём, адчай, адчужанасць.

Відавочна, што М. Гарэцкі шырока выкарыстоўвае ў творах выяўленчыя магчымасці як класічнага псіхалагічнага рамана, так і новыя формы псіхалагізму: "плынь свядомасці", логіку асацыятыўнага мыслення, адсутнасць матывацыі, паэтыку кінематаграфічнага кадра — прыёмы цалкам новыя для тагачаснай беларускай літаратуры. Пісьменнік тым самым узбагачаў паэталагічныя здабыткі нацыянальнай прозы, удасканальваў жанрава-стылёвыя формы прыгожага пісьменства.

Паэтыка сну шырока ўжыта М. Гарэцкім у самым лірычна-эмацыянальным творы пісьменніка "Скарбы душы", яна спрыяе філасофскаму адлюстраванню чалавека і быцця і скіравана на тое, каб спасцігнуць сутнасць быцця і не быць абцяжараным этычнымі і дыдактычнымі вывадамі. "Скарбы душы" выяўляюць экзістэнцыяльнае светаадчуванне М. Гарэцкага, гэта быў яго своеасаблівы дыялог і з Ф. Кафкам, М. Метэрлінкам, і з Л. Андрэевым, А. Белым.

Для беларускай літаратуры першай трэці XX ст. характэрна розная ступень увасаблення экзістэнцыяльнай свядомасці. Гэта залежыла ад эстэтычных сістэм мастакоў, іх светапоглядных арыентацый. У творах некаторых з іх экзістэнцыяльнае светаадчуванне набывала абрысы новай канцэпцыі чалавека і свету і афармлялася ў выразную эстэтычную сістэму, у іншых яно працягвала класічную рэалістычную традыцыю. Рамкі рэалізму аказаліся вузкімі для філасофіі М. Гарэцкага. Да экзістэнцыяльных

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

перспектыў ён прыйшоў не адразу: спатрэбілася знаёмства з еўрапейскім мастацкім вопытам, пільная засяроджанасць на такіх катэгорыях чалавечага быцця, як жыццё, смерць, вайна, мір (падзеі пачатку XX ст. давалі багаты матэрыял для роздуму), інтуітыўнае адчуванне адзінства чалавека і прыроды, суаднесенасць такіх паняццяў, як Бог і чалавек. Экзістэнцыяльныя таямніцы чалавечага быцця падаліся прывабнымі для М. Гарэцкага і іншых тагачасных беларускіх мастакоў. Такім чынам, катэгорыі сну, прадбачання, інтуітыўнага, падсвядомага, якія атрымалі шырокае распаўсюджанне ў рускай і заходнееўрапейскіх літаратурах, становяцца важным структураўтваральным кампанентам чалавечай псіхікі героя ў працэссе станаўлення беларускай псіхалагічнай прозы экзістэнцыяльнай скіраванасці.

М. Гарэцкі ўпершыню ў беларускай літаратуры падыйшоў да трактоўкі праблема свабоды і несвабоды не ў сацыяльным плане, а ў экзістэнцыяльным: свабода як магчымасць рэалізацыі і самарэалізацыі чалавека — гэта свабода яго выбару. Жаданне чалавека даказаць свету, што ў яго ёсць нешта вартае, што трэба бараніць, выклікае перш за ўсё ўнутранае супраціўленне, духоўны бунт. Сусветна вядомы філосаф-экзістэнцыяліст і пісьменнік А. Камю пісаў: "Бунт порождается осознанием увиденной бессмысленности, осознанием непонятного и несправедливого удела человеческого. <…> Бунт не происходит, если нет … чувства правоты" [4, с.126 —127]. Менавіта з гэтага пункту погляду падаецца цікавым персанаж твора Максіма Гарэцкага “Прысяга”.

Герой апавядання селянін Тарас зведаў і панскі прыгнёт, і знявагу, і крыўду. Пакорлівы і маўклівы, ён аказаўся здольны на выключны па тым часе ўчынак — пратэст супраць пана і царквы. Герой М.Гарэцкага як чалавек і асоба церпіць зневажальныя адносіны з боку прадстаўнікоў улады. Яго прысяга-маўчанне на Біблії — гэта своеасаблівы бунт супраць духоўнага ўціску і ў першую чаргу несвабоды рэлігійнай. Бунт-маўчанне Тараса сведчыць аб тым, што ў селяніна ёсць сваё ўяўленне аб маральных каштоўнасцях, ім ён не здраджвае нават пад прысягай на Біблії. Уладзе,

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

рэжыму, якія зневажалі яго як асобу, селянін, паводле думкі А.Камю, "противопоставляет своего рода право терпеть угнетение только до того предела, какой он сам устанавливает" [4, с. 127]. Нежаданне Тараса сказаць праўду і ёсць яго пратэст супраць духоўнага рабства. У героя-селяніна прачнулася свядомасць чалавека, які патрабуе пашаны да сваёй хрысціянскай веры і да сябе як асобы.

Праблема свабоды і адказнасці чалавека глыбока ўзнята М. Гарэцкім у драматычным абразку "Чырвоныя ружы", які займае адметнае месца ў жанры "абразкоў". Сам жанр абразка даваў магчымасць пісьменніку раскрыць драматычную старонку жыцця беларускага народа, ў лаканічнай форме паставіць складаную маральна-этычную праблему: дабра і зла, свабоды і адказнасці, злачынства і пакарання, сацыяльнай і нацыянальнай бяспраўнасці. "Чырвоныя ружы (Чатыры абразкі мінулага жыцця)" — не механічнае спалучэнне самастойных фрагментаў, а цэласны твор, аб'яднаны адзінствам аўтарскай задумы. Іх структура твора абумоўлена агульнай тэндэнцыяй, якая будзе бачна ў "Віленскіх камунарах", у "Камароўскай хроніцы": узяць з гісторыі беларускага сялянства найбольш трагічныя моманты крызісных эпох і праз іх даследаваць шляхі фарміравання нацыянальнага характару працаўніка-беларуса, яго псіхалогіі і, можа самае галоўнае, — даследаваць праблему бачання рэальнасці, *трансфармаванай узрушанай свядомасцю*. Менавіта такі ракурс пастаноўкі праблемы зблізае М. Гарэцкага з рускай і еўрапейскай экзістэнцыяльнай традыцыяй.

Дакументальна-мастацкія запіскі "На імперыялістычнай вайне" — арыгінальны жанр дзённікавай прозы, які мае свае спецыфічныя структурныя элементы і літаратурна-эстэтычныя вартасці. Спалучэнне дзённіка і запісак у адным творы абумоўлена, па-першае, аўтарскай ідэйна-тэматычнай дамінантай, якой з'яўляецца антываенная праблематыка. Па-другое, М.Гарэцкі не мог у ваенных умовах вытрымліваць строгую метадалагічную паслядоўнасць, душа мастака патрабавала творчага самавыяўлення, а франтавыя ўмовы гэтаму не спрыялі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Самым глыбока раскрытым вобразам у запісках з’яўляецца аўтабіяграфічны вобраз Лявона Задумы, які ваюе, пакутуе, перажывае, адчайваецца, шукае сваё месца ў пачварнай рэчаіснасці вайны. У апісанні ўражанняў на вайне Гарэцкі ўздымаецца да маштабных абагульненняў накшталт антыгуманнага ўздзеяння вайны на псіхіку асобы. Карціны баёў, разбурэнняў, гвалту мастак свядома малюе змрочнымі фарбамі, бо вайна для пісьменніка — гэта той антысвет, з якім змагаецца гуманная свядомасць мастака. Вайна здольна да такой ступені абвастрыць пачуццё адзіноты чалавека ў свеце, што ён губляе свой розум, душу. З гратэскнай нагляднасцю паказвае М.Гарэцкі працэс і фізічнага, і духоўнага распаду чалавека на вайне.

Такім чынам, жанр дакументальна-мастацкіх запісак, у якім сышліся разам дакументалізм і мастацкасць, спрыяў арганічнаму спалучэнню дакументальных фактаў і духоўнага жыцця асобы ў экстрэмальных умовах вайны, фіксацыі найтанчэйшых пераходаў ад знешняга да ўнутранага. Напружанасць уласнага ўнутранага жыцця, перададзеная праз яго знешнія праявы, адлюстроўвае дынаміку мастацкага мыслення М.Гарэцкага: ад прозы жыцця — да паэзіі экзістэнцыяльнай душы ў навакольным свеце. Цікавасць да зменлівага вобраза самога сябе ў запісках ідзе ад светапоглядных установак аўтара на аб’ектывацыю з элементамі мастацкай выразнасці характэрных уласцівасцей сваёй асобы, якой нададзены якасці асобы чалавека наогул.

Максім Гарэцкі — пісьменнік надзвычай гарманічны ў сваім пошуку сэнсу быцця, алагічна-загадкавага, таямніча-няўлоўнага, і настойліва засяроджаны ў спасціжэнні экзістэнцыяльнай цэласнасці чалавека. Мастак не толькі бліскуча засвоіў ўрокі рускай рэалістычнай літаратуры, але тыпам свайго мыслення, адметным бачаннем свету, стылёвай выразнасцю набыў еўрапейскае аблічча. Уласныя адносіны да свету М. Гарэцкі выявіў не толькі ў рэалістычнай манеры пісьма, у яго прозе знайшла ўвасабленне арыгінальная мадэль тыпалагічнага спалучэння еўрапейскага экзістэнцыялізму і рускага псіхалагізму — псіхалагічны экзістэнцыялізм.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Экзістэнцыяльная свядомасць М. Гарэцкага вырастала з рэалізму. "Уваход у прастору экзістэнцыяльнага мыслення" (В. Заманская) быў вельмі натуральным для беларускага пісьменніка ў эпоху, калі гармонія рэалістычнай светабудовы XIX стагоддзя пачала рассыпацца пад націскам экзістэнцыяльных праблем XX ст. Схільнасць М. Гарэцкага працаваць на межах, на балансаванні змен у характарах, здольнасць бачыць праблему ў розных ракурсах адкрылі новыя перспектывы мастакоўскага светабачання. Зварот да экзістэнцыяльных праблем чалавека, звужэнне сацыяльнага псіхалагізму да аналізу псіхікі аднаго персанажа, узмацненне ідэі фатальнай наканаванасці ў творах мастака паглыбіла іх канцэптуальнасць. Пагранічныя сітуацыі: жыццё і смерць, матэрыя жывая і нежывая, сон і рэальнасць, мараль і амаральнасць — пастунова набывалі ў творчасці пісьменніка экзістэнцыяльны характар.

Момант сустрэчы дзвюх душ у чалавеку ўласцівы быў і ранняй прозе мастака, толькі ў аповесці "Дзве душы" факт сутыкнення дзвюх іпастасей становіцца канцэптаўтваральным. Аповесць — спроба разгадаць таямніцу чалавека ў новых сацыяльных умовах, у надзвычай складаным гістарычным часе. Арыгінальны мастацкі прыём паказу чалавека праз раздваенне асобы адкрыў для М. Гарэцкага магчымасць падаць яго ў незафіксаваным стане паміж зямным жыццём і экзістэнцыяльным існаваннем, паміж сацыяльнымі структурамі, здольнымі падавіць уласнае "я", і утапічнай марай падняць канкрэтна-гістарычнае жыццё да філасофскага. Вобраз інтэлігента Абдзіраловіча ёсць спалучэнне ў адной асобе і чалавека сацыяльнага, гістарычна матываванага, і чалавека экзістэнцыяльнага, філасофскага.

"Скарбы жыцця" М.Гарэцкага [5] таксама вылучаюцца моцным шчапленнем філасофскага і мастацка-дакументальнага пачаткаў, што пашырае побытавае біяграфічнае жыццё да экзістэнцыяльнага, і гэта выводзіць твор за межы жыццеапісальнай аўтабіяграфіі і надае ёй статус экзістэнцыяльнай. У творы не захавана гісторыка-падзейная аснова, змянілася мадэль жанру, зрухі адбыліся і ў змесце. *Жыццё* становіцца

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

катэгорыяй экзістэнцыяльнай (на бясконцай духоўнай глыбіні) і анталагічнай (у космасе, у боскім свеце): гэта *жыццё* паміж народзінамі і смерцю; *жыццё* як антыпод смерці.

Часавы рух у Гарэцкага нагадвае плынь свядомасці экзістэнцыяльнага героя, час незваротны, а значыць, сапраўдная яго каштоўнасць адкрыецца потым, калі паправіць нічога ўжо нельга. М. Гарэцкі ў "Скарбах жыцця" матэрыялізуе ідэю завершанага кола зямнога жыцця: твор пачынаецца сказам: "Браму скарбаў сваіх адчыняю..." і канчаецца: "Браму скарбаў сваіх зачыняю...". Ідэя непазбежнасці і незваротнасці часу, імгнення дамінуе ў мастацкай канцэпцыі "Скарбаў…" і надае ім характар экзістэнцыяльнага абагульнення. Такім чынам, пісьменнік дасягае эфекту біблейскай пазачасавасці: экзістэнцыяльны герой быццам перасяляецца ў вечнасць, яго зямное існаванне пераходзіць у касмічнае, у бясконцасць.

Такім чынам, Максім Гарэцкі свядома фарміруе ў беларускай прозе экзістэнцыяльны погляд на чалавека і свет, выпрацоўвае арыгінальныя прынцыпы паэтыкі экзістэнцыяльнага тыпу (экстрэмальная сітуацыя, мяжа жыцця — смерці, плынь свядомасці, снабачанні), здольныя найбольш адэкватна адлюстраваць алагічны свет і знявечаную свядомасць.

ЛІТАРАТУРА

1. Заманская, В.В. Экзистенциальная традиция в русской литературе XX века. Диалоги на границах столетий / В.В.Заманская. — М.: Флинта: Наука, 2002. — 304 с.
2. Коробова, Е.Г. Сближение отдаленных реальностей / Е.Г. Коробова // Очерки по истории культуры. — Саратов, 1994.
3. Гарэцкі, М. Збор твораў: у 4-х т. / М. Гарэцкі. — Мінск: Маст. літ. — Т. 1 — 1984. — 446 с.
4. Камю, А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство / А. Камю — М.: Политиздат, 1990. — 415 с.
5. Гарэцкі, М. Скарбы жыцця / М. Гарэцкі // Полымя. — 1993. — №. 2. — С. 3 — 34.

АНАТАЦЫЯ

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

У артыкуле на прыкладзе твораў “Амерыканец”, “Роднае карэнне”, “Руіны”, “Прысяга”, “На імперыялістычнай вайне”, “Дзве душы”, “Скарбы жыцця” разглядаюцца мастацкія адкрыцці (у першую чаргу экзістэнцыяльны вопыт) Максіма Гарэцкага ў беларускай літаратуры, яго роля і функцыі ў паглыбленні ідэйна-эстэтычных пошукаў нацыянальнага прыгожага пісьменства, у выяўленні найскладанейшай дыялектыкі ўзаемаадносін людзей у свеце, эвалюцыі іх свядомасці. Беларускі мастак паралельна з еўрапейскім літаратурным працэсам адкрывае праблему маральных межаў, фармулюе канцэпцыю суадносін розуму і маралі, праблему грамадства без Бога. Даследаванне экзістэнцыяльных параметраў прозы М. Гарэцкага выяўляе дыялектыку мыслення пісьменніка, яго гуманістычныя ідэі і эстэтычныя прыярытэты.

SUMMARY

The article on the example of the works by M. Goretski (“The American”, ”Native Roots”, ”Ruins”, “The Oath”,” In the Imperialist War”, ”Two Souls”, ”The Life Treasures” examines his creative discoveries (existential experience) in the Belarus literature, its role and functions in the development of ideal and aesthetic searches of the national writings. He displays the complex dialectics of people relations in the world and the evolution of their consciousness. The Belarus author at the same time with the European literature process raises the problem of moral boundaries, formulates the concept of correlation of reason and moral, the problem of the society without God. The study of the existential aspects of M. Goretski prosaic works displays the dialectics of consciousness of the author, his humanist ideals and aesthetic priorities.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ